

ERDEK TİCARET ODASI DIŞ TİCARET BİRİMİ
MERMER DIŞ PAZAR ARAŐTIRMASI
VE SONUÇ RAPORU

MERMER

Türkiye mermer rezervleri ve çeşitliliği açısından çok zengin bir ülkedir. Mermer sektörümüz 1980’li yılların başından beri sürekli gelişmektedir. Doğaltaşlar sınıfına giren mermer, yüzyıllardan beri yaşama alanlarında gerek sanatsal amaçlarla gerekse de sağlam yapısı sebebi ile tercih edilmiştir. Günümüzde yapı sektörü’nün gelişimi ile daha fazla tüketilmektedir.

Karbonat bileşimli başkalaşım geçiren kayalara mermer adı verilir. Saf olduklarında yarı saydam ve beyaz renkli olan mermerler sonra uğradıkları biçim değişiklikleri ve kimyasal çözünme süreçleri ile farklı renkl görünümüleri kazanırlar. Sarı, pembe, kırmızı, mavimsi ve siyah renkli olabilirler. Yüzey hareketlilikleri, mermer kayacı’nın kırılmasına ve kalsit ile dolması sonucunda damar yapılarının oluşmasına yol açar. Bu sayede çok hoş görünümlü breşli yada damarlı mermerler ortaya çıkar.

Mermerin Kullanım Alanları

Mermer uzmanlığı incelik ve dikkat gerektiren bir iş olduğundan nasıl işleneceğinin bilinmesi gerekir. Önceleri, estetik ve dayanıklılığı sebebiyle sanatsal alanlarda kullanılan mermer’in bu gün başlıca kullanım alanları: inşaat sektörü, dekorasyon, heykeltçilik, süs eşyalarının yapımı ve mezarlıktır.

Bloktan üretilen plakalar ve diğer boyutlu ürünler, binaların iç ve dış kaplamasında, taban döşemesinde, merdiven basamaklarında, şömine, mutfak ve banyolarda, taşıyıcı sütunlarda kullanılır. Sanat malzemesi olarak anıtlar ve heykellerde ise en değerli mermer türü olan arı beyaz renkli ve düzenli tane yapılı mermer kullanılmaktadır.

Milli gelir ve refah düzeyi ile yakından ilişkili olan mermerin kullanımı alanları ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. ABD ile Almanya dünyada en çok mermer tüketen ülkelerin başında gelmektedir. Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkelerinin de son yıllarda mermer tüketimlerinde bir artış olduğu gözlemlenmiştir.

Mermerciliğin Tarihçesi

Zengin mermer ve doğaltaş kaynaklarına sahip olan Anadolu topraklarında çeşitli medeniyetler tarih boyunca bu zenginliği kullanarak önemli eserler meydana getirmiştir. Anadolu’da mermer kullanımı Hititler döneminde başlamış, Frigyalılar ve İyonlar da saray, tapınak inşaatı ve tanrı heykelleri yapımında doğaltaşlar kullanılmıştır. Ancak, mermer altın çağını Helenistik Dönem ve Roma İmparatorlukları zamanında yaşamıştır.

Selçuklu ve Osmanlı İmparatorlukları döneminde de mermer cami, han, saray ve hamam gibi yapılarda kullanılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu zamanında özellikle Marmara Adası, Gebze, İzmit, İzmir ve Bilecik yöresindeki mermer ocaklarından önemli miktarlarda mermer getirilerek İstanbul çevresindeki eserlerde kullanılmıştır.

Cumhuriyetle birlikte ekonomik sıkıntıların da etkisiyle mermer üretimi belirli bölgelerde devam etmiştir. Mermer daha çok Ziraat Bankası şubelerinde, demiryolu veya okul inşaatı gibi kamu yapılarında kullanılmıştır. 1940’lı yıllarda Anıtkabir inşaatı nedeniyle Afyon ve Denizli’de ocaklar çalıştırılmış, Avrupa’dan getirilen modern makinelerle bu mermerler işlenmiştir. Bu dönemde önemli yapıların dışında mezar taşı, kurna ve tuvalet taşı yapımı için sınırlı miktarlarda mermer üretilmiştir. 1970’li yıllara kadar çok yavaş bir tempoda ilerleyen sektör, 1970-1980 döneminde inşaat sektörünün canlanması, 80’lerden sonra dışa açılma, iç talebin artması ve yatırım teşviklerinin uygulamaya konulmasıyla birlikte hızlı bir ivmeyle tırmanışa geçmiştir.

1985 yılında 3123 Maden Kanunu kapsamına alınan mermer yatırım miktarı da her geçen yıl artmaya başlamıştır. Bu kanunla ocak yatırımcısına uzun süreli ruhsat garantisi verilerek uzun vadeli yatırımların yapılması teşvik edilmiştir. Ayrıca, fuar organizasyonları ve ihracat teşvikleri ile birlikte ülkemizde modern üretim ve kesme sistemleri kullanılmaya başlanmıştır.

TÜRKİYE’DE MERMERCİLİK SEKTÖRÜNÜN YAPISI VE DURUMU

Türkiye değişik jeolojik kuşakların yer aldığı bir bölgede yer alan ve bu kuşakların farklı taşlar içermesi sebebiyle zengin doğaltaş rezervlerine sahip bir ülkedir. Söz konusu Alp kuşağı çok çeşitli ve büyük miktarda mermer rezervini bulundurmaktadır. Ancak, jeolojik rezerv içinde işletilebilir rezervin oranı ülke geneli içinde tam olarak belli değildir. Bu sebepten dolayı çeşitli kaynaklar farklı rakamlar verebilmektedir.

Ülkemiz 5 milyar metreküp olan toplam mermer rezervi ile dünya rezervleri’nin %40’ı gibi yüksek bir orana sahiptir. Sahip olunan bu yüksek oranlı mermer rezervler açısından Türkiye hiçbir zaman sıkıntı çekmeyecek ülkeler arasında yer almaktadır.

Aşağıdaki tablodan da görüldüğü üzere en önemli beş mermer üretim bölgesi toplam üretim içinde yüzde 73 civarında pay almaktadır. Bu üretim bölgeleri içinde Ege bölgesinde yer alan 3 ilin rezerv ve potansiyel miktarları toplamı 131 milyon metreküp düzeyinde olup toplamda yine bu 5 il içinde yüzde 83’lük bir paya sahiptir.

Türkiye’nin Mermer Rezervinde en önemli 5 il

İl	Rezerv+Potansiyel (milyon metreküp)	Toplam içindeki payı (%)
Balıkesir	1.850	35,8
Denizli	652	12,6
Afyon	629	12,2
Tokat	410	7,9
Çanakkale	252	4,9
Toplam	3.793	73,4

Türkiye İşletilebilir Mermer Rezervleri

Bölge	İl	İşletilebilir Rezerv (x1000m ³)
Marmara	Balıkesir	1.300.000
	Bursa	135.000
	Kırklareli	33.500
Ege	Afyon	135.000
	Aydın	9.000
	İzmir	1.500
	Muğla	181.000
	Kütahya	200.000
	Uşak	500.000
İç Anadolu	Ankara	2.000
	Eskişehir	960.000
	Kırşehir	165.000
	Niğde	250.000
TOPLAM		3.872.000

Türkiye’de Mermer Çeşitleri

Ülkemiz mermer çeşitliliği bakımından 290 çeşit ile dünya’da ilk sırada yer almaktadır. Ancak, ticari anlamda sürekliliğini kanıtlamış 80’nin üzerinde yapı, 120’nin üzerinde renk ve desende mermer rezervi bulunmaktadır.

Türkiye’deki mermer çeşitleri dünya pazarında rekabet edebilecek zenginliğe ve kaliteye sahiptir. Uluslararası piyasada Türkiye’de üretilen mermer çeşitleri: Afyon Beyazı, Bilecik Pembesi, Marmara Beyazı, Mustafa Kemalpaşa Beyazı, Karacabey Siyah, Elazığ Vişnesi, Denizli Traverten ve Trakya Graniti örnek olarak verilebilir.

Türkiye’de Mermer Üretimi

1985 yılında mermerin Maden Kanunu kapsamına alınmasıyla birlikte yatırımcıya sektörde beklenen güven ortamını sağlamıştır. Bu tarihten sonra inşaat sektörünün canlanması ve iç talebin artmasıyla birlikte doğaltaş ve mermer üretimi hız kazanmıştır.

Özellikle son yıllarda büyük firmaların yapmış oldukları yatırımlarla işletmecilikte büyük boyutlu üretim sağlayan modern ekipmanların kullanımına geçilmiştir. Ocak üretimlerinde uygulanan modern teknolojilerle birlikte Türkiye doğaltaş üretiminde dünyada büyük üretici yedi ülkeden biri olmuştur.

Mermer üretiminde Dünya’da ilk 7 ülke

Ülkeler	Üretim Miktarları (ton)*
Çin	11.000.000
İtalya	8.700.000
İspanya	4.500.000
Hindistan	4.500.000
Brezilya	2.000.000
Kore	2.000.000
Türkiye	2.000.000

Türkiye’de mermer amaçlı blok taş üretimindeki veriler sağlıklı olmamakla beraber bu konudaki en sağlıklı çalışma 1989-1994 yıllarını kapsayan DPT’nin yapmış olduğu “Türkiye Mermer Envanteri” projesinin sonuçlarıdır. Sözkonusu yıllar arasında blok üretimdeki artış yüzde 13 olmuştur. 1995 ve daha sonraki yıllara ait değerlerin belirlenmesi için iç tüketim ve ihracattaki artış dikkate alınmıştır.

Türkiye Blok Üretiminin Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	BLOK ÜRETİMİ (m ³)
1989	320.000
1990	366.000
1991	428.000
1992	481.000
1993	488.000
1994	541.000
1995	600.000
1996	665.000
1997	745.000
1998	835.000
1999	935.000

Türkiye’de 500’e yakın ocakta blok mermer üretimi yapılmaktadır. Bu ocakların yüzde 27’si Balıkesir, yüzde 24’ü Afyon, yüzde 12’si Bilecik, yüzde 8’i Denizli, yüzde 6’sı Muğla ve yüzde 4’ü Eskişehir’de bulunmaktadır. Entegre nitelikte tesis ülkemizde 20 dolayında tesis ve orta büyüklükte 40 kadar işletme mevcut olup, sektörde 1000 adet in üzerinde fabrika ve irili ufaklı 17.000 adet atölye olduğu tahmin edilmektedir. Entegre tesisler başta İstanbul olmak üzere Afyon, İzmir, Balıkesir, Ankara, Muğla ve Bilecik illerinde faaliyet göstermektedir.

Ülkemizde mermer üretimi her geçen yıl artış göstermektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’na bağlı Maden İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre maden arama ruhsatlarının yüzde 50’si ve işletme ruhsatlarının yüzde 35’i mermer ruhsatlarıdır.

Mermer işletme ruhsatlarının;

- Yüzde 32’si Ege Bölgesi
- Yüzde 26’sı Marmara Bölgesi
- Yüzde 22’si İç Anadolu Bölgesi
- Yüzde 9’u Akdeniz Bölgesi
- Yüzde 7’si Karadeniz Bölgesi
- Yüzde 3’ü Doğu Anadolu Bölgesi
- Yüzde 1’i ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır.

Mermer Dış Ticareti

Mermer İhracatımız: Dünyada ve Türkiye’de mermer kullanımına artan talep sektörü cazip bir yatırım alanı olarak kalmaktadır. Mermer kullanımı ve görünümü ve fiziksel dayanıklılığı açısından özellikle inşaat sektörü için vazgeçilmez bir üründür. Aynı zamanda yüksek refah düzeyinin de bir göstergesi olan mermerle ilgi bu sebepten dolayı gelişmiş ülkelerden gelmektedir.

Gelişmiş olan ülkeler yüksek gelir düzeylerinin dışında doğal kaynaklarını etkin biçimde kullanmalarından dolayı bu tip ülkelerin dünya mermer üretiminde ve tüketiminde payları yüksek oranda seyretmektedir.

Ülkemizde mermercilik 80’li yılların sonuna doğru gelişmeye başlamıştır. Ticari anlamdaki mermer blokları ile kesilen ve parlatılan işlenmiş ürünler pazarlarda talep bulmaktadır. İhracat değerlerinde işlenmiş ürünler en yüksek katma değere sahiptir. Türkiye blok ve plaka şeklinde mermer ihraç etmektedir ve sözkonusu işlenmiş ürünlerin ihracatı sürekli artış içindedir. Blok mermer ise ihracatın en fazla artış gösterdiği ürün grubudur.

ÜRÜNLER	1999		2000		2001	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Blok mermer	161.701	29.199	254.127	30.076	515.001	53.372
İşlenmiş mermer	274.454	114.439	332.106	140.077	418.129	154.336
Blok granit	86.742	5.247	96.742	4.618	39.233	2.632
İşlenmiş granit	4.053	4.560	6.289	5.667	6.042	4.919
Diğerleri	14.393	3.613	20.425	6.771	19.330	8.544
TOPLAM	541.343	157.058	709.689	187.209	997.735	223.803

Ülkemizin mermer ihracatında 1980’li yılların ortalarına kadar Ortadoğu ülkeleri ağırlığa sahipken, 1986 yılından sonra ihracat Avrupa Birliği ülkelerine yönelmiştir.

Ülke Bazında Ham-Blok Mermer İhracatımız (Ton, USD)

ÜLKE	2000		2001		2002	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
İtalya	36.548	4.501	35.807	4.458	31.228	3.772
Çin	32.083	4.959	80.930	10.577	148.649	19.228
Yunanistan	35.484	2.530	44.428	2.972	84.794	4.690
Hong Kong	21.508	2.790	28.487	4.432	22.007	3.024
Suriye	31.419	1.551	108.824	3.385	236.101	5.660
Tayvan	23.116	3.757	29.382	3.673	29.122	3.276
İspanya	10.745	1.103	10.440	1.109	12.338	1.050

Ham plaka ve blok mermer ihracatımızda yeni pazar olarak göze çarpan ve en çok ihracat yapılan ülke

2002 yılında 19 milyon dolar ile Çin Halk Cumhuriyeti olmuştur. Bu dönemde sözkonusu ülkeye yapılan ihracat bir önceki yıla göre %83.66 oranında artış ile 148.649 tona ulaşmıştır. Diğer önemli pazarlarımızdan olan Suriye'ye olan ham plaka ve blok mermer ihracatımız %117.36 ve Yunanistan'a %90.86 oranında artış göstermiştir.

Ülke Bazında İşlenmiş Mermer İhracatımız (Ton, 1.000 USD)

ÜLKE	2000		2001		2002	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
A.B.D.	17.691	14.387	21.027	13.821	36.408	21.464
İsrail	36.473	12.756	46.006	13.629	53.750	14.408
S.Arabistan	29.118	8.128	46.485	9.786	71.461	13.234
İspanya	15.722	4.567	25.660	6.460	35.026	8.033
İtalya	8.135	4.088	8.358	3.683	7.662	3.198

DÜNYADA MERMER

Dünya Mermer Dış Ticareti: Doğaltaşların yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlaması ve dünya talebinin giderek artmasıyla doğaltaşların üretiminde ve ticaretinde önemli artışlar kaydedilmiştir. Özellikle işlenmiş mermer ve granite olan uluslararası talep yüksek düzeylerde artmıştır.

Seçici piyasalar ve kaliteli ürünlerdeki uluslararası rekabet, geleneksel ülkeler olan İtalya, İspanya, Portekiz ve Yunanistan dışında son iki yıldır önemli gelişmeler gösteren Türkiye, Hindistan ve Çin arasında da yaşanmıştır. Dünya mermer ticaretinde Avrupa Birliği ülkelerinin paylarının miktar ve değer olarak yüksek olması bu ülkelerin ellerindeki kaynaklarını çok iyi şekilde değerlendirmelerinde ileri gelmektedir.

Dünya Mermer İhracatı: 2000 yılında dünya doğal taş ihracatı toplam 5,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu değer 1 milyar doları ham-blok taş ihracatına 4,3 milyar doları ise işlenmiş ürünlere aittir. İtalya, İspanya, Çin, Fransa ve Portekiz her iki ürün grubunda da önemli ihracatçı ülkelerindedir.

GTİP NO	Tanım	1998	1999	2000	Başlıca İhracatçı Ülkeler (2000)
2515.11	Ham Mermer- Traverten	136.076	135.386	124.351	İtalya (%42), Türkiye(%17), İspanya(%13)
2515.12	Blok Mermer-Traverten	286.413	298.882	305.954	İspanya (%50) İtalya(%34) Portekiz(%3)
6802.91	Mermer,Traverten,Su Mermerleri,kesilmiş, parlatılmış	929.531	905.678	855.742	İtalya(%47), Türkiye(%14), İspanya(%12)
6802.92	Diğer Kalkerli Taşlar, kesilmiş, parlatılmış	129.143	128.489	136.158	İtalya (%48), Almanya(%14), Fransa(%14)

Dünya Mermer İthalatı: Dünya doğal taş ithalatı ise 2000 yılında 6,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu değer 1,7 milyar doları ham-blok taş ithalatına, 4,4 milyar doları ise işlenmiş ürün ithalatına aittir. Önemli ithalatçı ülkeler ham-blok taş ithalatında Fransa, İtalya, Çin ve Almanya; işlenmiş ürünlerde ise A.B.D., Almanya, Belçika- Lüksemburg, Fransa ve Japonya olmuştur. Çin'in ham-blok mermer ithalatı 2000 yılında %87 oranında artış göstermiştir. Çin doğaltaş işleme kapasitesi yüksek olan bir ülkedir. Ve mermer makinelerinin çoğu Çin'de üretilmeye başlanmıştır.

Dünya Doğaltaş İthalatı (1000 \$)

GTİP NO	Tanım	1998	1999	2000	Başlıca İthalatçı Ülkeler (2000)
2515.11	Ham Mermer- Traverten	141.419	161.923	184.683	Çin(%47), İtalya(%29), Japonya(%5)
2515.12	Blok Mermer-Traverten	190.327	233.416	266.789	Çin (%38), Hong Kong (%12), İspanya(%11)
6802.21	Yontulmuş Mermer,Traverten	483.954	418.146	380.078	Hong Kong(%20), ABD(%8), Kore Cumh.(%8)
6802.91	Mermer,Traverten,Su Mermerleri,kesilmiş, parlatılmış	827.693	794.637	836.553	A.B.D.(%49), Almanya(%7), Japonya(%6)

TÜRK DOĞAL TAŞ SEKTÖRÜ

Dünyanın en zengin doğal taş oluşumlarının bulunduğu Alp kuşağında yer alan Türkiye, çok çeşitli ve büyük miktarda mermer rezervine sahiptir. Türkiye, bu kaynaklara ilaveten gelişmekte olan sanayisi ve üretimde kullandığı teknoloji ile dünyanın en önemli doğal taş üreticileri arasında yer almaktadır. Bu önemli rezervler Anadolu ve Trakya boyunca geniş bir bölgeye yayılmıştır. Afyon, Bilecik, Balıkesir, Denizli, Muğla, Amasya, Elazığ ve Diyarbakır rezervlerin yoğunlaştığı illerdir. Ülkemizde 80'nin üzerinde değişik yapıda, 120'nin üzerinde değişik renk ve desende mermer rezervi belirlenmiştir. Sektörde 500'den fazla ocak, 900'ün üzerinde fabrika ve 5000 civarında atölye faaliyet göstermektedir.

Türkiye'nin doğal taş ve mermer üretimi son yıllarda büyük bir artış göstermiştir. Özellikle son dönemde büyük firmaların yapmış oldukları yatırımlarla birlikte entegre üretim yapan tesislerin de devreye girmesiyle işlenmiş mermer üretiminde büyük artış kaydedilmiştir. Uygulanmaya başlanan modern ocak üretim yöntemleri ve son teknikler sayesinde, Türkiye dünya doğal taş üretiminde lider yedi büyük üretici ülkeden biri konumuna gelmiştir.

Üretimin tamamına yakın kısmı özel sektör tarafından gerçekleştirilen mermer madenciliğinde yıllık blok üretimi 3.000,000 ton civarında olup işleme tesislerinin toplam plaka üretim kapasitesi 13 milyon m² civarındadır. Dünya mermer rezervi bakımından önemli bir yeri olan Türkiye, 400'e varan renk ve doku kalitesine sahip mermer çeşitleri ile Pazar şansı çok yüksek bir ülkedir. 1980'li yılların başında 4 milyon dolar civarında olan mermer ihracatımız 1985 yılı sonrası önemli oranlarda artış göstermiştir. Mermer sektöründeki altyapı ve teknoloji maden mühendislerinin sektör içinde yeterince yer alamaması ve eğitilmiş ara eleman sorunları sektörün gelişiminin gecikmesinde önemli faktörler olmuştur. Ancak son yıllarda teknolojik sorunları çözüme yolunda önemli gelişmeler kaydedilmesi, ara eleman yetiştirmeye yönelik yüksek okulların devreye girmesi, işlenmiş mermer ihracatın gelişme trendini devam ettireceği düşünülmektedir. Üniversitelerimizin maden mühendisliği bölümü müfredatında mermer'e daha çok yer vererek sektöre damgalarını vurması ile olumlu gelişmeler artacaktır (<http://www.maden.org.tr/genel/>).

Doğal taşların, yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlanması dünya doğal taş üretiminin artmasına neden olmuştur. Özellikle son on yılda görülen artış, kazanım ve işleme teknolojisindeki gelişmelere paralellik göstermektedir. Giderek daha mükemmel hale getirilen işleme teknikleri ile taş, daha kolay ve ekonomik olarak istenen şekilde işlenmekte ve birçok yeni kullanım alanı bulmaktadır.

Doğal taştan yapılan malzemelerin mimar ve dekoratörler tarafından daha fazla tercih edilmesi dünyadaki tüketici sayısının artmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra piyasa fiyatlarının önemli ölçüde düşmesi, ekolojik ve estetik görünümlü malzemelere olan ilginin artması tüketimin artmasına yardımcı olan faktörlerdir. Uzmanlar gelecek yıllarda bu gelişimin süreceğini tahmin etmektedir. Günümüzde yedi önemli doğal taş üreticisi ülke, dünya üretiminin % 70'ini gerçekleştirmektedir. Dünya üretim miktarları incelendiğinde en önemli büyümeyi son yıllarda granit ve mermer üretiminin yarısını ham blok olarak ihraç eden Çin'in yaptığı görülmektedir. Avrupa dışındaki ülkeler arasında birinci sıralarda dikkati çeken Çin, ülkenin her tarafına yayılmış 8.000 ocaktan çıkartılan 1.000 çeşit doğal taşta sahiptir. Sanayinin çoğu 9 ilde ve 13.000 işletme atölyesinde yoğunlaşmıştır.

Ülkeler	Üretim Miktarları (Ton)
1 – Çin	11.000.000
2 – İtalya	8.700.000
3 – İspanya	4.500.000
4 – Hindistan	4.500.000
5 – Brezilya	2.000.000
6 – Kore	2.000.000
7 - TÜRKİYE	2.000.000

Ham Blok Üretimleri

Türkiye’de doğal taş sektörü, son on yıllık dönemde önemli gelişmeler kaydetmiştir. Türkiye zengin rezervleri ve gelişmekte olan mermer işleme sanayi ile dünyanın en önemli doğal taş üreticileri arasında yerini almıştır. Özellikle son dönemde büyük firmaların yapmış oldukları yatırımlar, uygulanmaya başlanan modern ocak üretim yöntemleri ve son teknikler sayesinde işlenmiş mermer üretiminde büyük artış kaydedilmiştir.

Dünyadaki mermer rezervlerinin % 40’ının ülkemizde olduğu tahmin edilmektedir. Son yıllarda yapılan yatırımlarla, mermer üretimi yapılan iller arasına Diyarbakır’da katılmıştır. Üretimin tamamına yakın kısmı özel sektör tarafından yapılmaktadır. 1999 yılında % 17,6’lık bir artışla 680 bin m³’lük mermer üretimi yapılmıştır. 2000 yılında da % 20’lik bir artışla 810 bin olarak gerçekleşmiştir.

ÜRÜN	1998		1999		2000		YILLIK ARTIŞ (%)	
	TON	TL	TON	TL	TON	TL	1999	2000
(bin m ³)	602	786	680	888	810	1.056	17,6	19,8

Türkiye Doğal Taş Üretimi- (Değer: Milyar TL. 1994 yılı fiyatlarıyla)

Sektörün ihracat potansiyeli, yatırımlara paralel olarak hızla gelişmektedir. Özellikle işlenmiş mermer ihracatı sürekli artış içindedir. 1999 yılında toplam doğal taş ihracatımız bir önceki yıla göre miktar bakımından % 5,5 oranında artarak 158 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu değer 114 milyon doları işlenmiş mermer, 29 milyon doları blok mermer ihracatına, 9,8 milyon doları ise granit ve diğer sert taşların ihracatına aittir. İşlenmiş mermer ihracatında en önemli Pazar ABD, İsrail, Suudi Arabistan, İtalya ve Almanya olmuştur.

	1997		1998		1999	
	TON	USD	TON	USD	TON	USD
Blok Mermer	102.845	14.665	113.914	17.287	161.769	29.198
İşlenmiş Mermer	193.111	85.162	222.090	96.689	274.217	114.440
Blok Granit	65.481	2.829	76.544	3.703	86.741	5.247
İşlenmiş Granit	5.862	4.914	6.680	5.504	4.052	4.559
Diğerleri	35.168	6.638	40.379	5.650	15.380	4.612
TOPLAM	402.467	114.208	459.607	128.833	542.159	158.056

Türkiye’nin Doğal Taş İhracatı - (Miktar: ton, Değer: 1.000 \$)

İLLER	TÜRKİYE'DE İŞLETİLEBİLİR MERMER REZERVLERİ (x1000)	
	BALIKESİR	1.300.000
BURSA	135.000	%5,42
KIRKLARELİ	33.500	%1,34
AFYON	135.000	%5,42
AYDIN	9.000	%0,36
İZMİR	1.500	%0,06
MUĞLA	181.000	%7,25
KÜTAHYA	200.000	%8,01
EGE/UŞAK	500.000	%20,04
TOPLAM	2.495.000	%100

Kaynak: İMMİB, Türkiye Endüstriyel Mineraller Envanteri, Aralık, 1999

2011 Yılında, işlenmiş mermer ve traverten 1,67 milyon ton ve 819,6 milyon dolar ile en fazla ihrac edilen ürün olurken, blok mermer ve traverten 5,01 milyon ton ve 785,2 milyon dolarla ikinci sırada yer almıştır. Irak, Rusya Federasyonu, Almanya, İspanya ve Bulgaristan madencilik ürünleri ihracatımızın yapıldığı diğer önemli ülkeler olmuşlardır.

ÜLKELER	2011 YILI İŞLENMİŞ MERMER İHRACATIMIZ (MİLYON USD)	
	ABD	146,9
IRAK	74,3	%24,49
S. ARABİSTAN	55,9	%18,42
İNGİLTERE	26,3	%8,68
TOPLAM	303,4	%100

2011 yılı doğal taş ihracatı ürün bazında incelendiğinde, en önemli ürün grubunu %48,9 pay ile işlenmiş mermer ve travertenin oluşturduğu görülmektedir. Söz konusu ürün'ün ihracatı bu dönemde değer olarak %5,4 oranında, miktar olarak da %5,3 artış göstererek 1,67 milyon ton karşılığında 819,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Marmara Mermeri

İstanbul'dan yaklaşık olarak 120 km uzaklıkta bulunan Marmara adasında çıkarılan beyaz yada açık mavi üzerine gri damarlı taşlar Romalılardan bu güne işletile gelmiştir. Külliye yapımında kullanılan mermer adada esirler çalıştırılarak çıkarılmış ve gemilerle İstanbul'a getirilmiştir.

Türkiye'de kurulan ilk mermer fabrikasına sahip Marmara Adası'nın Saraylar Beldesi, irili ufaklı çok sayıda mermer işletmesi, yıllık 250 bin metreküp mermer ihracatı potansiyeli, tarihi ve doğal güzellikleriyle Marmara Denizi'nin dünyaya açılan kapısı konumunda bulunuyor. Saraylar Beldesinde 3 bin 500 kişinin yaşamakta ve büyük bölümü mermercilikle uğraşmaktadır.

Yapılan araştırmalarda Antik Çağ döneminden yeni 3000 yıl öncesine ait mermer işçiliğine dair kalıntılar bulundu. O zamanlarda Marmara Adasında mermercilikle uğraşıyorlarmış. Yine Roma dönemine ait bulunan mezar taşlarından buranın mermercilikle geçinen bir bölge olduğunu biliyoruz. Antik Çağ'dan günümüze kadar da mermer bu adanın kaderi durumunda. Şimdi ise, Türkiye'nin mermer ihtiyacının yüzde 20-30'unu Marmara Adası karşılıyor. Marmara mermeri doğada en dayanıklı mermer olma özelliğini taşımakta olup dünyanın birçok ülkesinde Marmara mermeri bu sebep ile tercih edilmektedir. Marmara Denizi'ne ismini veren de, Marmara mermeridir. Dünyada Marmara mermeri dayanıklılığında bir mermer daha yoktur.. Marmara mermeri'nin fiziksel özellikleri farklı olup sürtünmeye dayanıklı ve rengarenk çıkmaktadır. Desenleri diğer mermerlerden farklıdır. Marmara mermeri bir yapıda kullanıldığı zaman, o yapıya 100 yıl sonra da gelseniz aynı sağlamlıkta durabilmektedir.

Osmanlı döneminde, Mekke'de Kabe restorasyonunda Marmara mermeri kullanılmış. Marmara mermeri'nin yapımında kullanıldığı yerler: ayak kaşı, harem kapısı için taç, kafa tahta taşı, kademe taşı, kemer taşı, korkuluk tabaka taşı, köprü taşı, kürsü taşı, musluk taşı, pahlı taşı, pahlı döşeme taşı, söve taşı, sütun taşı, sütun başlığı taşı, taban taşı, şadırvan kemeri taşı.) Sultanahmet caminin duvar yüzleri ile irili ufaklı bütün sütunlarında o kadar çok mermer kullanılmıştır ki bu kadar bol mermer kullanılmış başka bir camimiz yoktur. Burada kullanılan mermerler aynı zamanda çeşitlilik bakımından da çok değişiktir.

Marmara Adası'ndaki mermer üreticileri'nin en büyük sıkıntısı, mazot fiyatları'nın yüksek olmasıdır. Türkiye'deki bazı sektörler'deki gibi adaya da ucuz mazot verilirse daha yüksek ihracat potansiyeli ve rakip ülkelere karşı rekabet üstünlüğü sağlanacaktır. Gökçeada ve Bozcaada'da yatırımı teşvik için kolaylıklar sağlanmasına rağmen Marmara adası bu durumdan faydalanamamaktadır. Marmara adasında sadece mazot değil, elektrik maliyeti de oldukça yüksektir. Adaya elektrik tek hat üzerinden gelmekte olup bu çok büyük risk taşımaktadır. Çünkü, tek bir hatta arıza meydana geldiğinde adada hayat durur ve bu büyük bir risk. Adaya ikinci bir hat gelmesi lazım. Aynı zamanda, bu bölgede rüzgar enerjisi de kullanabiliyor. Marmara Adası geri dönüşümlü enerjiye açık bir adadır.

Eskiden mermer, tokmak ve matkapla deliniyordu ve yontuluyor ve taşların işleme tarzı tamamen insan gücüne dayanıyordu. Doğadan sökümü ve işlemesi tokmak çivi ve odun yardımıyla yapılırken, şimdi elmas testerele yapılıyor. Artık işçilik makine gücüne dayanıyor. Eskiden düşük teknoloji kullanılarak yılda 250 metreküp mermer işlenebiliyordu, şimdi ise bir günde bu miktar çıkarılabiliyor.

Mermer, cam sektörü hariç hayatın her alanında kullanılmakta olup, mermerde bulunan kalsit maddesinin boya üretiminden kağıda, ilaçtan kozmetik ürünlerinde de kullanılmaktadır. Marmara mermeri şu an dünyada tek. Buradaki mermerin özelliklerini taşıyan mermer sadece Yunanistan'da var olduğu ancak rezervleri tükenmiştir. Mermerin değerliliği, kalitesi, pahalılığı, çizgisi ve desenine göre değişiyor. Ama beyaz renk daha çok tercih ediliyor.

Mermer, Armonize Sistem Nomanklatöründe 25 ve 68'inci fasıllarda sınıflandırılmıştır. 25'inci fasılda ham kayagan taşı, mermer ve granit yer almaktadır. Bu gruptaki ürünler ham ve blok halindedir. 68'inci fasılda ise kesilmiş, ebatlanmış ve işlenmiş ürünler yer alır. Doğal taş sektörünün alt ayrımında yer alan mermerlerin Gümrük Tarife ve İstatistik Pozisyon (G.T.İ.P.)numarası ise aşağıda verilmiştir: G.T.İ.P. No. Madde İsmi 25.15 Mermer, traverten, ekosin ve belirgin yoğunluğu 2,5 veya daha fazla olan yontulmaya elverişli kireçli taşlar, su mermeri,

kabaca yontulmuş veya testere ile yahut başka surette dikdörtgen şeklinde (kare dahil) bloklar veya kalın dilimler halinde sadece kesilmiş olsun olmasın kabaca yontulmuş.

Türkiye mermer amaçlı blok taş üretimine ilişkin veriler sağlıklı değildir. Bu konudaki en sağlıklı veri 1989-1994 yıllarını kapsayan ve ülke düzeyindeki ocakların tek tek yerinde araştırılmasıyla elde edilen DPT-Türkiye Mermer Envanteri Projesinin sonuçlarıdır. Buna göre Türkiye'nin 1989 yılında 320.000 m3 olan mermer blok

Ancak, blok mermer üretimine ilişkin daha sonraki yıllara ait veriler incelendiğinde, sektördeki veri toplayan ve üreten kurumlar (özellikle Maden İşleri Genel Müdürlüğü, TÜMMER ve DİE) tarafından yayınlanan istatistikler arasında farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada, gerek üretim verileri, gerekse dış ticaret verileri arasında birliğin sağlanması amacıyla blok mermer üretimine ait istatistiklerle ilgili olarak Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) verilerinin ve dolayısıyla DPT tarafından yayınlanan Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler adlı çalışmada verilen üretim rakamlarının kullanılması başlangıçta kabul edilmiştir.

Ancak, çalışmanın daha sonraki bölümlerinde (dış ticaret) Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler'deki blok mermer üretim rakamlarının, ihracat rakamlarından daha düşük olduğu gibi çelişkiler ile karşılaştığımız için bu çalışmada, hem kamu kurumu olması hem de TÜMMER tarafından verilen blok mermer üretimlerinde özellikle Maden İşleri Genel Müdürlüğü, istatistikleri'nin baz alınması dikkate alındığında bu çalışmada da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınan veriler kullanılmıştır. Bununla birlikte blok mermer üretimine ilişkin olarak bilgi vermek amacıyla DPT Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler'de kullanılan üretim istatistikleri de çalışmada ayrıca verilmiştir.

TÜRKİYE BLOK MERMER ÜRETİMİ		
YILLAR	ÜRETİM (TON)	% DEĞİŞİM
2000	1.636.000	-
2001	2.055.000	+ %25,60
2002	1.469.000	-%28,50
2003	1.539.000	+%4,80

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maden İşleri Genel Müdürlüğü

Tablodan görüldüğü gibi, 2001 yılında bir önceki yıla göre %26 oranında artan blok mermer üretimi, 2002 yılında özellikle yurtiçi talepte meydana gelen azalma sonucunda %29 oranında düşüş kaydetmiş, 2003'de ise %5 oranında artmıştır.

TÜRKİYE BLOK MERMER ÜRETİMİ		
YILLAR	ÜRETİM (m3)	% DEĞİŞİM
1990	163.000	-
1991	167.000	%2,5
1992	328.000	%96,4
1993	217.000	-%33,8
1994	204.000	-%6
1995	282.000	%38,2
1996	400.000	%41,8
1997	531.000	%32,4
1998	602.000	%13,4
1999	733.000	%21,8
2000	647.000	-%11,7
2001	461.000	-%28,7
2002	558.000	%21
2003	545.000	-%2,3

Kaynak: DPT, Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler

Bununla birlikte, TÜMMER (Tüm Mermer Doğaltaş ve Makineleri Üreticileri Birliği)'den alınan üretim rakamları incelendiğinde, doğal taş (blok mermer) üretimi rakamları ile DPT kaynaklı üretim rakamları arasında çok belirgin uyumsuzluk olduğu aşağıdaki tablodan kolayca takip edilebilecek durumdadır.

TÜRKİYE BLOK MERMER ÜRETİMİ		
YILLAR	TÜMMER Verilerine göre ÜRETİM (m3)	DPT Kaynaklarına göre ÜRETİM (m3)
1996	630.000	400.000
1999	730.000	733.000
2000	848.000	647.000
2001	1.000.000	461.000
2002	1.500.000	558.000
2003	2.000.000	545.000

Yukarıda paylaşılan tablo'dan da anlaşılacağı üzere, gerek Maden İşleri Genel Müdürlüğü gerekse TÜMMER'den alınan üretim rakamları, DPT rakamlarından ortalama olarak 2,5-3 kat daha yüksek seviyededir.

Sektörde 500'den fazla ocak'ta blok mermer üretimi yapılmakta olup, 800'ün üzerinde fabrika ve 1.000 civarında da atölye mermer işleme konusunda faaliyet göstermektedir. Ocakların %90'ı Anadolu'nun batısında, Ege ve Marmara bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Mevcut ocakların %27'si Balıkesir, %24'ü Afyon, %12'si Bilecik, %8'i Denizli, %6'sı Muğla ve %4'ü de Eskişehir ilinde yer almaktadır. Bu bölgelerdeki üretim toplam mermer üretiminin yaklaşık olarak %65'ini oluşturmaktadır.

Türkiye'nin mermer üretimi son yıllarda büyük artış göstermiştir. Özellikle son dönemde büyük firmaların yapmış oldukları yatırımlar sonucu, entegre üretim yapan tesislerin devreye girmesiyle, işlenmiş mermer üretiminde büyük artış kaydedilmiştir. Uygulanmaya başlanan modern ocak üretim yöntemleri ve modern teknikler sayesinde Türkiye, dünya doğal taş üretiminde lider yedi büyük üreticiden biri konumuna gelmiştir.

Ülkemizde üretilen blok mermerlerin önemli bir kısmı, gerek entegre mermer fabrikaları gerekse atölye niteliğindeki mermer işleme tesisleri tarafından plakalar haline getirilmekte, ve gerek yurt içi gerekse yurt dışı

talebe bağılı olarak mermer karo ve mermer fayans olarak üretilmektedir. Türkiye’de mermer işleme sektöründe üretim tesisleri; yarı mamul işleyen ve atölye tarzı üretim yapan küçük işletmelerden, entegre üretim yapan büyük işletmelere kadar geniş bir yelpazeye sahiptir. Entegre nitelikte yaklaşık 250 civarında tesis bulunmakta olup, bu tesisler başta İstanbul olmak üzere Afyon, İzmir, Ankara, Muğla, Bilecik illerinde faaliyet göstermektedir. Orta büyüklükteki işletmeler ve daha düşük kapasiteli çok sayıda irili ufaklı atölyeler ise tüm illere dağılmış durumdadır.

Dolayısıyla, Türkiye’de mermer işleme tesislerinin kapasitelerine ilişkin sağlıklı bir veri bulunmamaktadır. Mermer sektörüne yönelik yapılan çalışmaların bazılarında, ülkemiz mermer işleme tesislerine ait plaka üretim kapasitesinin 6 milyon m2 olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye mermer işleme tesislerinin üretim rakamları incelendiğinde ise, sektöre yönelik üretim rakamı konusunda bir araştırmanın yapılmadığı ve mevcut üretim rakamlarının da sağlıklı ve güvenilir bir yapıda olmadığını görmekteyiz. Bu çalışmada mermer işleme sektörüne ait üretim rakamları verilirken, blok mermer üretim istatistiklerinden faydalanılmıştır. Bu amaçla aşağıda verilen değiştirme katsayıları kullanılarak, m3 olarak verilen blok mermer üretiminden hareketle m2 veya ton bazında mermer işleme üretim miktarları tespit edilmiştir. Mermer işleme üretim rakamları hesabında kullanılan değiştirme katsayıları şöyledir: 1 m3 = 2,7 Ton, 1 m3 = 27 m2 ve 1 Ton = 10 m2.

Bu üretim rakamları dikkate alındığında, mermer işleme sektöründe kapasite kullanım oranı 2002 yılında %76, 2003’te ise %87 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Doğal Taş Dış Ticareti

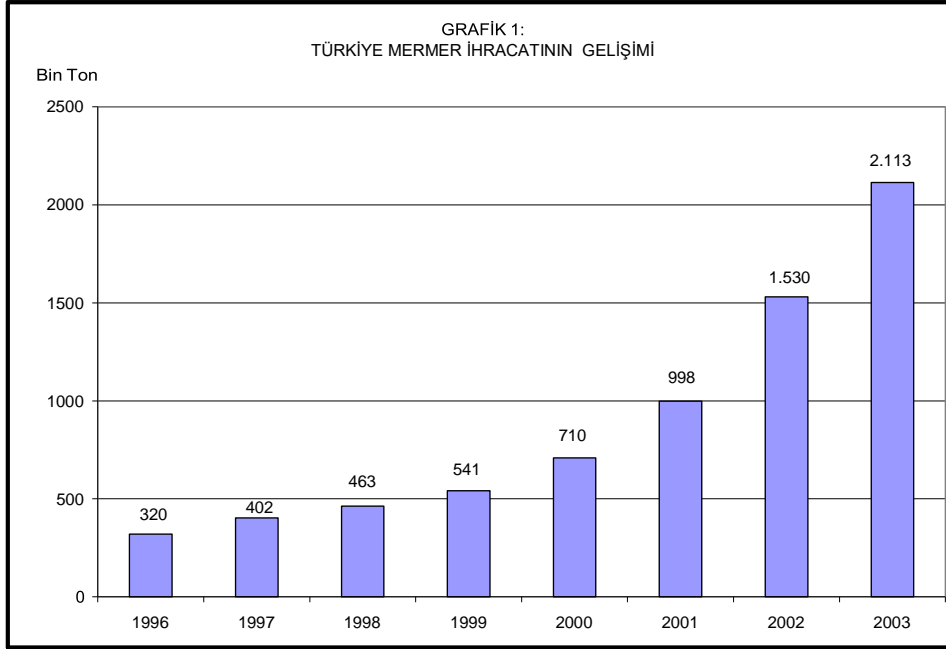
İhracat: Ülkemizde hızla gelişen doğal taş sektörü geçtiğimiz 10 yıllık dönem içinde önemli gelişmeler kaydetmiştir. 1996 yılında 319,646 ton blok mermer ve işlenmiş mermer ihraç ederek 93,9 milyon \$ ihraç geliri elde eden Türkiye, 2003 yılında 2.113.303 ton ihracat yaparak 431,1 milyon \$ ihracat geliri elde etmiştir. Türkiye’nin 1996-2003 dönemi mermer ihracatının gelişim aşağıda verilmiştir.

1996-2004 Dönemi Türkiye Mermer İhracatı

Yıllar	GTİP No: 25.15		GTİP No: 25.16		GTİP No: 68.02		Toplam	
	Bin	Bin \$	Bin Ton	Bin \$	Bin Ton	Bin \$	Bin Ton	Bin \$
1996	64,6	9.754	85,1	5.020	169,9	79.142	319,6	93.916
1997	102,8	14.665	93,3	4.999	206,2	94.305	402,3	113.969
1998	114,0	17.316	111,4	6.422	237,4	106.016	462,8	129.754
1999	161,7	29.199	86,7	5.247	292,9	122.611	541,3	157.057
2000	254,1	30.076	96,7	4.618	358,8	152.515	709,7	187.209
2001	515,0	53.372	39,2	2.632	443,5	167.800	997,7	223.804
2002	721,5	58.999	182,4	8.207	626,0	237.017	1.529,9	304.223
2003	1.159,	99.287	156,2	9.303	797,8	322.549	2.113,3	431.139

Kaynak: HDTM

Tablodan da görüldüğü gibi Türkiye mermer ihracatının önemli bir bölümünü (değer olarak %75-80’ini) G.T.İ.P numarası 68.02 olan ürünler başka bir ifadeyle işlenmiş mermer ürünleri alırken, blok mermer ihracatı, toplam mermer ihracatının %20-25’lik kısmını oluşturmaktadır.

Ham-blok mermer, traverten ihracatı yaptığımız önemli ülkeler arasında Tayvan, Çin, İtalya, Yunanistan ve İspanya yer alırken, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin bu ürün grubundaki payı %40 civarındadır. İşlenmiş mermer, traverten ihracatında önemli pazarlar ise A.B.D., İsrail, Suudi Arabistan, Tayvan, İtalya, İspanya ve Almanya'dır.

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin bu ürün grubundaki payı %16 civarındadır.

Dünya Doğal Taş Sektörünün Geleceği

Türkiye Mermer, Doğal Taş ve Makinaları Üreticileri Birliği (TÜMMER)'in "Mermer 2004" adlı yayınında dünya doğal taş sektörünün önümüzdeki dönemdeki gelişmeleri verilmiştir. Bu projeksiyonlara göre, 2003 yılında yaklaşık 75 milyon ton olan dünya doğal taş üretiminin, 2010 yılında 116 milyon tona, 2025 yılında ise 320 milyon tona çıkacağı öngörülmüştür. Yine, 2002 yılı itibariyle yaklaşık 736 milyon m² olan dünya doğal taş tüketiminin, 2010 yılında 1,2 milyar m²'ye, 2025 yılında da 3,4 milyar m² 'ye çıkacağı tahmin edilmektedir.

Dünya Doğal Taş Sektörü Üretim, Tüketim ve Ticaret Projeksiyonu

Yıllar	Üretim Projeksiyonu (Milyon Ton)				Tüketim Projeksiyonu (Milyon m ²)	Ticaret Projeksiyonu (Milyon m ²)
	Ham	Artık	İşlenmiş	Toplam		
2005	82	34	49	165	903	465
2010	116	47	69	232	1.266	662
2015	163	67	96	326	1.776	942
2020	228	93	135	456	2.490	1.339
2025	320	131	189	640	3.493	1.904

Kaynak: Türkiye Mermer, Doğal Taş ve Makinaları Üreticileri Birliği (TÜMMER), Mermer 2004

Türkiye 5,2 milyar m3 ile dünya doğal taş rezervleri'nin %40'ını oluşturmaktadır. İşlenmiş mermer ürünleri büyük ölçüde inşaat sektörüne ve ihracata bağımlılık göstermektedir. Son yıllarda özellikle ülkemizde inşaat sektörünün durgunluk içerisinde bulunmasına rağmen, mermer ihracatında ve mermer ihracatı içerisinde de işlenmiş mermer ürünlerinin payında sürekli bir artış yaşanmaktadır. 1996 yılında 320 bin ton mermer ihracatı karşılığında 94 milyon dolar ile 5 kat kadar dolar bazında ihracat geliri elde edilirken, 2003'te ihracat miktarı 2.113 bin tona, ihracat geliri de 431 milyon dolar seviyesine yaklaşarak yükselmiştir. Mermer ihracatı içerisinde ise işlenmiş mermer ürünleri'nin payı miktar bazında ortalama %40-50 arasında iken, ihracat değeri bazında ortalama %75-80 civarındadır.

Sektördeki ilgili kişi ve kurumlarla yapılan görüşmelerde gerek blok mermer, gerekse işlenmiş mermer ihracatı'nın önümüzdeki yıllarda önemli artışlar kaydedeceği beklenmektedir. Mermer sektöründe yaşanan olumlu gelişmeler sektörün üretim rakamlarındaki gelişmelerden de takip edilebilmektedir. Nitekim, 1985 yılından önceki yıllarda Türkiye'nin mermer üretim miktarı oldukça düşük durumda bulunmakta idi. Ancak, doğal taş üretimi, 1985 yılında mermerin maden kanunu kapsamına alınmasının ardından ruhsat güvencesine kavuşmasıyla birlikte devamlı olarak artış gösterdiği ve 2 milyon metre küp seviyelerine kadar yükseldiği dikkati çeken önemli bir göstergedir.

MERMER SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- **ÇED Raporu Alma Zorluğu:** ÇED raporu çevre sağlığı bakımından zararlı olabilecek projeleri için alınması gerekli olan bir belgedir. Sözkonsu raporun alınması için kanuni süre beş aydır. Ancak, bu çoğu zaman 1 veya 1,5 yılı bulmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri bürokratik işlemlerin uzun sürmesidir. Aslında, mermer üretiminde herhangi bir kimyasal madde kullanılmadığından, çevreye zarar verecek bir atık madde sözkonusu değildir. Ancak, mermer ocaklarında atık taş kirliliği mevcuttur.
- **Üretimde Karşılaşılan Sorunlar:** Mermer üretiminde karşılaşılan zorluklarından bir diğeri de ocak aşamasında karşılaşılan sorunlardır. Bunlar, altyapı yatırımları, kullanılan teknoloji, maliyet girdilerindeki artışlar ve yoğun bürokrasi olarak sıralanabilir. Ocakların bulunduğu arazilere ulaşım ve elektrik tesisinin mevcut olmaması ocak sahiplerinin kendi buldukları çözümlerle aşılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca, elektrik enerjisinin yoğun olarak kullanıldığı bu sektörde enerji maliyetleri sıkıntı yaratmaktadır. Bu nedenden dolayı, enerji ve akaryakıt teşvikleri sektörün yükünü önemli ölçüde azaltabilecektir.
- Ayrıca, her sektörde önem taşıdığı gibi bu sektörde de eğitilmiş yönetici ve kalfiye elemana gerek duyulmaktadır. Bunun için, sektörün temsilcileri bir araya gelerek eğitim projeleri geliştirmelidir.
- Mermer üretimine ve ihracatına verilen teşvikin yetersiz bulunmasıdır. Diğer mermer ihracatçısı ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemizin mermer ihracatçılarına verdiği teşviklerin daha düşük seviyede olduğu görülmektedir.
- Enerji maliyetlerinin yüksek olması: Özellikle küçük ve orta ölçekli firmalardan oluşan sektör için enerji tüketiminin yoğun olduğu göze alındığında yüksek bir maliyet olarak yatırımları olumsuz etkilemektedir.
- Kalifiye eleman eksikliği, iç ve dış pazarlarda tanıtımın eksikliği ve fiyatlandırma politikalarında dengesizlik gibi sorunlar da sektörün yeteri kadar dışsatım gerçekleştirmesinin önünde engel olarak durmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye dünya genelinde yüksek oranda mermer rezervlerine sahip olan bir ülke olarak elinde olan bu kaynağı yeteri kadar kullanamamaktadır. 1980’li yıllardan itibaren hızlı bir gelişim sürecine giren mermer sektörünün önemi gün geçtikçe artmaktadır. Dünya doğaltaş piyasalarında ise mermer potansiyelimiz ve değişik türden mermer kaynaklarına sahip olmamız ülkemizin bu piyasalarda yer edinmesini sağlamıştır.

Ancak, sözkonusu bu zenginliğin değerlendirilmesinde karşımıza çıkan sorunlar mermer sektörümüzü dünyada hakettiği yere getirememiştir. Öncelikli olarak yatırıma başlanırken firmaların önünde en büyük engel olarak bürokratik işlemlerin yoğunluğu gelmektedir. Yatırıma başlamadan önce istenen ÇED raporunu almak için birçok müdürlükten izin istenmesi, geçen sürenin en iyi şartlarla 5-6 ayı bulması gibi bürokratik engeller firmaları yatırım yapmaktan caydırmaktadır. Yatırıma başladıktan sonraki adımlarda, altyapının eksikliği, enerji maliyetinin yüksekliği gibi etkenler de sektörde bulunan firmalar açısından sıkıntı yaratan unsurlardır. Ayrıca, kalifiye eleman eksikliği ve mermer sektöründe fiyat istikrarsızlığı da sektörün istediği potansiyele ulaşmasını engellemektedir.

Bu gibi sorunların düzeltilmesi için devletin sektöre olan desteği ve yatırımlarda ihracat için daha yüksek oranlarda teşvik vermesi önem taşımaktadır. Kaliteli işlenmiş ürünleri oluşturmak için şirketler ar-ge çalışmalarına önem vermeli ve sektöre eleman yetiştiren eğitim kurumlarında yeterli öğretim elemanı ve teknik donanım sağlanmalıdır. Mermer sektörünün uluslararası pazarlarda tanıtım için fuar, sergi, panel, sempozyum gibi yapılması gerekli olan etkinliklerin devlet tarafından desteklenmelidir.

Mermer sektöründeki firmaların ve devletin ortak olarak yapacağı iyileştirmelerle sahip olduğumuz potansiyel daha etkin kullanılarak uluslararası pazarlarda söz sahibi olarak ülke ekonomisine de ihracatın artmasıyla katkıda bulunabiliriz.

Dünya doğal taş rezervlerinin yaklaşık % 40’ına sahip olan Türkiye dünya doğal taş sektöründe üretimde % 3,1’lik bir payla dokuzuncu, ihracatta ise % 2,3’lük bir payla sekizinci sırada yer almaktadır. Türkiye’nin doğal taş ihracatı sürekli artmakla birlikte henüz istenilen düzeye ulaşamamıştır. Bu gün ki değerlerine göre rezervlerinin küçük bir bölümünün kullanıldığı görülmektedir. Doğal taş ihracatımızda en önemli pay %72 ile işlenmiş ürünlere aittir. Bu ürünü ham blok mermer ve granit izlemektedir. Geleneksel pazarlarımız olan İtalya ve İspanya dışında ABD, Suudi Arabistan ve İsrail ihracat yapmaya başladığımız yeni pazarlar olarak dikkati çekmektedir. Özellikle ABD ekonomik açıdan dünyanın güçlü ülkelerinden biri olmasına rağmen kişi başına doğal taş tüketimi son derece düşüktür ve bu nedenle önemi giderek artan bir pazar konumundadır.

Doğal taş ihracatımızda özellikle katma değeri yüksek olan işlenmiş ürünlere önem verilmesi dünya pazarındaki payımızın artmasına olanak sağlayacaktır. Ayrıca mermer ürünlerimizin gümrük engeli ile karşılanmaksızın, tüm önemli ihracat pazarlarına girebilmesi de sektör açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Türkiye’deki mevcut durum ve dünyadaki talep artış hızı göz önünde bulundurulduğunda, sektördeki firmaların üretim ve ihracat altyapılarını geliştirmeleri durumunda, uluslararası piyasada daha başarılı olacaklarını düşünmekteyiz. Firmaların üretim ve ihracat altyapılarını geliştirmeleri için tasarlanmış bir dizi devlet yardımı bulunmaktadır. Kapanana dek Madencilik Fonu’ndan kredi kullanan maden firmalarının büyük bir bölümünü doğal taş sektöründe iş yapan firmalar oluşturmaktaydı.

Sektördeki firmalarda hizmet vermekte olan ve bizzat girişimci olan mühendis, teknisyen gibi teknik donanımlı yöneticilerin kendi meslek alanlarının yanı sıra pazarlama, verimlilik ve ihracat geliştirme gibi konularda da gerekli eğitimleri almaları gerekmektedir.

Bilindiği üzere, KOBİ’lere eğitim ve pazarlama (ofis ve depo açma gibi) konularında devlet desteği verilmektedir. Devlet, firmaların dış ticaret konulu eğitim faaliyetlerine ilişkin harcamalarını “Eğitim Yardımı” kapsamında desteklemektedir. Bu eğitim çalışmaları, dış ticaret, gümrük ve kambiyo mevzuatı, uluslararası pazarlama teknikleri ve moda-marka gibi konuları içererek sektörün ve alıcının bu tip taleplerine karşılık verebilmelidir.

Firmalar, ürünlerinin tanıtımını çok yönlü olarak gerçekleştirmelidir. Mermerlerimizin yurtdışında kendi özgün adları ile tanınması başlı başına bir tanıtım aracıdır. Ürün tanıtımı, numuneler, firma broşürleri, kataloglar ve WEB sayfaları ile ya da fuarlara katılarak bu tip tanıtımlar gerçekleştirilmelidir. Ürünün kendisi gibi tüm bu tanıtım araçlarında da kalite ve kantite çok önemlidir.

Üretimde verimliliği arttırmak amacıyla firmaların üretim yöntemlerinin geliştirilmesine önem verilmesi gerekir. Özellikle ocak işletme yöntemlerinin sürekli geliştirilmesi rekabet şansını arttırmaktadır. Bu amaçla yapılacak araştırma ve geliştirme çalışmaları da devlet tarafından desteklenmelidir.

Türkiye, rekabet gücü yüksek olan bu doğal kaynağımızdan en iyi şekilde yararlanmak amacıyla ihtiyaç duyulan önlemleri bir an önce alması gerekmektedir. Arama, ön işletme ve işleme aşamalarında en modern yöntemlerin uygulanması, eğitim, altyapı ve pazarlama sorunlarına gereken önemin verilmesi gerekli teşviklerin sağlanması ile mermerciliğimiz 2000’li yılların ihracat ürünlerin içerisinde madencilik sektörünün en üst sınırlarında yer alabilir.

Marmara Mermeri ihracatını arttırmak için ocak işletmeciliği’nin daha profesyonel yapılması, fiyat politikalarındaki dengesizliğin ortadan kaldırılması, planlı ve hedef bazlı dış pazarlama çalışmaları’nın yapılmasından uluslararası tanıtım ve lobi faaliyetleri’nin gerçekleştirilmesine kadar geçen bu uzun süreçte bir master plan ile tutarlı uygulamalar yapmak gerekir. Bu plan uzun vadeli ve düşük faizli kredilerle desteklenmelidir. Enerjide düşük tarife uygulanarak da rekabet gücü artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

1. DPT, “Madencilik Endüstriyel Hammaddeler (Yapı Malzemeleri)”, Özel İhtisas Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara-2001, s: 9

2. İzmir Ticaret Odası, “Mermercilik Sektörünün Potansiyeli”, İzmir, 2002
3. DPT, age, s:10
4. Gözlem Dergisi, 26 Mart 2001, s:10
5. İMMİB, “Türkiye Endüstriyel Mineraller Envanteri”, Aralık, 1999, s:132
6. TMMOB Maden Mühendisleri Odası, “Mermer Raporu”
7. PC-TAS (Trade Analysis System On Personal Computer), 1996-2000 Harmonized System